

Податкова політика є найважливішим методом реалізації суспільних інтересів економічної системи загалом. Стимулювальна система оподаткування, зорієнтована на створення сприятливого економічного клімату з метою узгодження інтересів і можливостей держави з координованого використання в інноваційній сфері державних коштів і коштів приватного сектору, становить найважливішу економічну передумову інноваційного відтворення.

Економічна теорія та практика пропонують широкий спектр заходів державного впливу на інноваційну діяльність. Проблема полягає в тому, щоб з урахуванням ситуації в країні вибрати найприйнятніші з них. Ідеться передусім про розроблення та реалізацію механізмів стимулювання інноваційної діяльності на основі податкових методів, які широко використовуються у світі.

Механізми стимулювання на основі податкових методів можуть застосовуватися лише за умови дотримання певних критеріїв.

1. Адекватність регулювання – відповідність наявного стану економіки країни і неприпустимість простого перенесення досвіду інших країн.

2. Ірраціональне поєднання бюджетних та податкових методів регулювання.

Група бюджетних методів – державна фінансова підтримка конкретних інноваційних програм і проектів; секторів, технологій, які визнано пріоритетами, – шляхом надання субсидій, розміщення державних замовлень, проведення державних закупівель, надання кредитів.

Група податкових методів – пільговий режим оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; застосування прискореної амортизації.

3. Прогнозованість регулювання – врахування так званих вторинних наслідків.

4. Чіткість регулювання – і органи влади, і суб'єкти інноваційної діяльності повинні розуміти, з якою метою ту чи іншу пільгу запроваджено і який вид діяльності нею підтримується.

5. Послідовність регулювання – дотримання обраної державою політики впродовж певного періоду.

6. Ефективність регулювання – досягнення визначених цілей.

Водночас необхідно створити і послідовно реалізувати інноваційно-інвестиційний механізм, що відповідає би новим економічним і соціально-політичним реаліям, забезпечував значний за масштабом приплив капіталу для модернізації виробництва. Вихідний момент цього механізму – опрацювання селективності інноваційно-інвестиційної стратегії, яка знайде відображення в державних і регіональних інноваційних та інвестиційних програмах, великих проектах, розрахованих на тривалий період. Головна проблема полягає у виборі пріоритетів виробництва, де концентрація ресурсів зможе у порівняно короткий строк забезпечити успіх і ланцюгову реакцію переходу до більш високих сфер суспільного господарства.

Джерела та література

1. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посіб./ Стеченко Д.М. – К.: Вища шк., 2002. – 254 с.: іл.
2. Федуллова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник/ Федуллова Л.І. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
3. Луців Б. Грошово-кредитна політика держави та інноваційна діяльність банків // Економіка України. – 2001. – № 10. – С. 20–31.

Полуянов В.П., Попович Н.С.

УДК 336

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ І РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України в умовах нестабільної економіки підприємства зацікавлені в раціональній структурі та ефективному використанні активів для отримання найбільшого економічного ефекту. Проблема управління структурою активів підприємств обґрунтовує доцільність вивчення рівня оборотних та необоротних активів за видами економічної діяльності та зосередження особливої уваги на аналізі структури та динаміки оборотних активів підприємств з метою виявлення невикористаних можливостей підвищення ефективності роботи підприємств та зміцнення фінансового стану. Тому визначення структури і динаміки активів підприємств України за видами економічної діяльності, порівняння їх з відповідними показниками структури активів підприємств Російської Федерації та формулювання проблематики управління активами підприємств в сучасних умовах носить актуальний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління активами підприємства було викладено у роботах Бланка І.О., Хелфферта Е.Д., Коробова М. Я. та працях інших вітчизняних та зарубіжних вчених. Проблема управління та аналізу оборотних активів у структурі загальних активів підприємства досліджувалася Гавриловим А.А., Калайдиним Є.Н., Коноваловою О.В., Шило А.П., Редіною Н.І., Остапенком В.В. та іншими науковцями. Теоретичні основи управління, фінансування та оцінки ефективності використання оборотних активів на підприємствах розглядаються в працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: Колчіної Н.В., Стоянової Є.С., Бланка І.А., Бочарова В.В., Грязнової А.Г., Шим Д.К., Басовського Л.Є., Шеремета А.Д. та інших. Але аспекти управління активами промислових підприємств недостатньо досліджені. Тому доцільно проаналізувати особливості структури оборотних активів підприємств за видами економічної діяльності у порівнянні зі структурою необоротних активів та

структурою оборотних активів російських підприємств, конкретизувати основні проблеми ефективного управління оборотними активами та запропонувати рекомендації щодо покращення використання оборотних активів та підвищення фінансової стійкості підприємств.

Метою дослідження є порівняння структури і динаміки активів українських та російських підприємств промисловості та обґрунтування провідних проблем в галузі формування і використання оборотних активів промислових підприємств в сучасних умовах.

Основні результати дослідження. Аналіз структури активів передбачає визначення частки необоротних та оборотних активів у загальному обсязі активів за видами економічної діяльності (табл. 1) з метою визначення динамічних зрушень у структурі та розробки заходів щодо управління активами підприємства в системі забезпечення його фінансової стійкості. У наукових дослідженнях під методикою аналізу активів розуміють комплексне, взаємозалежне вивчення різних сторін діяльності підприємства на основі системи показників поточного обліку та звітності. Основною метою проведення аналізу оборотних активів промислового підприємства є подальше обґрунтування управлінських рішень щодо складу та структури активів підприємства [4, с. 27].

Таблиця 1. Структура активів підприємств України за видами економічної діяльності, % [6-10]

Види економічної діяльності	2005		2006		2007		2008		2009	
	нео бор отн і	обо рот ні	нео бор отн і	обо рот ні	нео бор отн і	обо рот ні	нео бор отн і	обо рот ні	нео бор отн і	обо рот ні
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	68,5	31,1	66,5	33,1	60,9	38,7	57,4	42,2	53,3	46,3
Промисловість	58,8	40,3	56,9	42,2	54,2	44,9	54,6	44,5	54,8	44,3
Будівництво	51,7	48,1	52,7	47,1	49,4	50,4	44,2	55,6	43,8	56,0
Торгівля	18,0	75,0	16,7	76,3	17,6	75,4	19,0	74,0	20,9	72,1
Діяльність готелів та ресторанів	76,6	22,5	75,0	24,1	71,9	27,2	72,5	26,6	74,5	24,6
Діяльність транспорту та зв'язку	70,8	28,6	75,1	24,3	74,6	24,8	74,9	24,5	74,6	24,8
Фінансова діяльність	46,2	53,5	40,6	59,1	36,6	63,1	37,8	61,9	33,0	66,7
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг	76,3	23,3	77,0	22,6	78,3	21,3	77,1	22,5	78,0	21,6
Освіта, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту	70,8	28,7	61,5	38,0	48,9	50,6	46,7	52,8	51,6	47,9

Аналізуючи дані табл. 1, можна зробити висновок, що структура оборотних та необоротних активів суттєво відрізняється за різними видами діяльності. Найбільш питомою вагою оборотних активів у загальному їх обсязі характеризується торгівля як вид економічної діяльності – від 76,3% у 2006 році до 72,1% у 2009 році. Найменш питомою вагою характеризується діяльність готелів та ресторанів – від 22,5% у 2005 році до 24,6% у 2009 році; діяльність транспорту та зв'язку – від 28,6% у 2005 році до 24,8% у 2009 році; операції з нерухомим майном, оренда та інжиніринг – від 23,3% у 2005 році до 21,6% у 2009 році.

Розглянемо зміни у структурі активів за різними видами економічної діяльності протягом аналізованого періоду. Структура оборотних активів змінювалась протягом 2005-2009 років нерівномірно за кожним видом діяльності, а саме: простежуються незначні, помірні та значні зрушення в питомій вазі оборотних активів протягом періоду [3, с. 75].

Незначні зрушення у питомій вазі оборотних активів відбулися за такими видами економічної діяльності:

- промисловість: зростання відбулося від 40,3% у 2005 р. до 44,3% у 2009 р.;
- торгівля: відбулося зменшення від 76,3% у 2006 р. до 72,1% у 2009 р.;
- діяльність транспорту та зв'язку: питома вага знизилась від 28,6% у 2005 р. до 24,8% у 2009 р.;
- операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг: зменшення відбулося від 23,3% у 2005 р. до 21,6% у 2009 р.

Помірні зрушення спостерігалися у:

- будівництві: з 47,1% у 2006 році до 56,0% у 2009 році, тобто структурна динаміка за аналізований період становить 8,9 пунктів;
- діяльності готелів та ресторанів: з 22,5% у 2005 році до 27,2% у 2007 році, тобто структурна динаміка за аналізований період становить 4,7 пунктів.

Значними зрушеннями структури активів характеризується:

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ
УКРАЇНИ І РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

- сільське господарство, мисливство та лісове господарство: питома вага оборотних активів зросла від 31,1% у 2005 році до 46,1% у 2009 році, тобто структурна динаміка за цей період становить 15 пунктів;
- фінансова діяльність: питома вага оборотних активів зросла від 53,5% у 2005 році до 66,7% у 2009 році, тобто структурна динаміка за аналізований період складає 13,2 пунктів;
- освіта, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту: питома вага оборотних активів зросла від 28,7% у 2005 році до 52,8% у 2008 році, тобто структурна динаміка за цей період складає 24,1 пунктів.

Таким чином, динаміка структури активів за видами економічної діяльності передбачає існування постійних зрушень у структурі оборотних та необоротних активів, що свідчить про динамічний характер ринкових відносин у країні, і як наслідок – динамічність фінансово-господарської діяльності та фінансового стану суб'єктів господарювання України.

Управління структурою активів вимагає зосередження особливої уваги на складі та структурі оборотних активів вітчизняних підприємств як можливості підвищення фінансової стабільності та покращення фінансового стану підприємств. Отже, постає необхідність проведення поглибленого аналізу структури оборотних активів за видами економічної діяльності протягом 2005-2009 років на основі даних Державного комітету статистики України (табл. 2) [6-10]. Розглядаючи результати аналізу структури, структурної динаміки та питомої ваги оборотних активів за видами діяльності (табл. 2), можна виявити основну тенденцію: незначні зрушення в структурі активів спостерігалися за видами економічної діяльності, в яких сконцентрована основна сума оборотних активів, а саме:

- промисловість, в якій було сконцентровано від 39,4% у 2005 році до 44,2% у 2008 році загальної суми оборотних активів;
- торгівля, що містить від 31,5% у 2005 році до 35,2% у 2009 році загальної суми оборотних активів;
- операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг, в яких було сконцентровано від 10,8% у 2005 році до 6,2% у 2009 році;
- діяльність транспорту та зв'язку, в яких міститься від 6,3% у 2005 році до 3,1% у 2009 році загальної суми оборотних активів.

Таким чином, на вищезгадані чотири види діяльності, а саме: промисловість, торгівлю, операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та діяльність транспорту та зв'язку, припадає від 88,0% загальної суми оборотних активів у 2005 році до 87,1% у 2009 році, що свідчить про нерівномірність в розподілі коштів між окремими видами діяльності.

Таблиця 2. Розподіл оборотних активів підприємств України за видами економічної діяльності, [6-10]

Види економічної діяльності	2005		2006		2007		2008		2009	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	21598,3	5,1	20785,4	4,2	25698,9	3,9	27512,7	3,1	36487,9	3,2
Промисловість	165838,2	39,4	197658,5	39,7	274623,8	41,4	386785,4	44,2	481216,6	42,6
Будівництво	13896,2	3,3	15874,4	3,2	19654,8	3,0	28796,4	3,3	39745,8	3,5
Торгівля	132589,3	31,5	168745,9	33,9	224962,1	33,9	286314,9	32,7	397456,7	35,2
Діяльність готелів та ресторанів	745,9	0,2	796,3	0,2	1689,2	0,3	2114,9	0,2	2745,4	0,2
Діяльність транспорту та зв'язку	26547,1	6,3	23326,8	4,7	27869,2	4,2	29875,6	3,4	35487,4	3,1
Фінансова діяльність	6289,3	1,5	12689,2	2,5	20879,1	3,2	36987,2	4,2	49658,6	4,4
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг	45236,8	10,8	49875,1	10,0	54698,2	8,3	62158,4	7,1	69874,5	6,2
Освіта, охорона здоров'я, надання соціальної допомоги, комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту	7895,6	1,9	8657,9	1,7	12587,3	1,9	14587,2	1,7	16985,8	1,5
Усього	420636,7	100,0	498409,5	100,0	662662,6	100,0	875132,7	100,0	1129658,7	100,0

Як свідчать розрахунки, найбільша частка оборотних активів країни зосереджена в промисловості України. Однією з основних функцій управління оборотними активами промислового підприємства в умовах ринкових відносин є аналіз складу та структури оборотних активів, ефективності їхнього формування та використання. Тому доцільним є проведення детального аналізу оборотних активів промисловості, визначення складу та структури активів та їх порівняння з відповідними складовими активів промисловості Російської Федерації. З цією метою на основі даних Державного комітету статистики України та Федеральної служби державної статистики Російської Федерації проаналізуємо склад та структуру оборотних активів підприємств промисловості України та Російської Федерації у табл. 3

Таблиця 3. Структура оборотних активів підприємств промисловості України та Російською Федерації, 2009 р. [5]

Елементи оборотних активів	Україна		Російська Федерація		
	млн. грн.	%	млн. руб.	млн. грн.	%
Товарно-матеріальні цінності	131449,4	27,3	1314394,0	494133,1	28,8
Дебіторська заборгованість	300071,0	62,4	645032,0	242493,2	14,2
Поточні фінансові інвестиції	9807,3	2,1	1648420,0	619706,8	36,2
Грошові кошти	26679,7	5,5	462465,0	173859,0	10,1
Інші оборотні активи	13209,2	2,7	486625,0	182941,7	10,7
Всього	481216,6	100,0	4556936,0	1713133,8	100,0

Згідно з наведеними даними, найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів підприємств України займає дебіторська заборгованість (62,4%). Якщо на рівні окремого підприємства перевагу дебіторської заборгованості можна розглядати і як позитивну тенденцію з позицій майбутніх надходжень коштів, то на загальногосподарському рівні подібний стан свідчить про можливі проблеми у грошовому обігу, що в подальшому обмежує підприємства у фінансуванні операційного процесу. Позитивною тенденцією є наявність значної частки товарно-матеріальних цінностей (27,3%) у структурі оборотних активів, що свідчить про потенційні можливості суб'єктів господарювання до виконання виробничої програми й програми реалізації продукції. Зіставляючи питому вагу товарно-матеріальних цінностей і дебіторської заборгованості, можна констатувати необхідність пошуку ефективних методів взаємодії виробника і споживача продукції. При цьому належну увагу слід приділяти випуску нової конкурентоздатної за ціною і якістю продукції, стимулювання збуту тощо.

Розглядаючи структуру оборотних активів Російської Федерації, слід позитивно відзначити, що найбільш значимими складовими елементами оборотних активів підприємств виступають високоліквідні активи, до яких належать поточні фінансові інвестиції і грошові кошти, тому що саме вони визначають ліквідність і платоспроможність підприємства. В порівнянні, структура оборотних активів промислових підприємств України характеризується низькою питою вагою поточних фінансових інвестицій (2,1%) та грошових коштів (5,5%) у загальній сумі оборотних активів, що на практиці свідчить про потребу підприємств в ліквідних активах, що часто призводить до банкрутства підприємств України. Питома вага дебіторської заборгованості (14,2%) значно нижче рівня дебіторської заборгованості підприємств України, що відображає кращий стан розрахункової дисципліни та пріоритетні напрямки політики фінансування оборотних активів підприємств.

Таким чином, порівняння структури оборотних активів підприємств промисловості України та Російською Федерації на основі проведеного аналізу статистичних даних дозволяє виділити наступні проблеми в галузі формування і використання оборотних активів промислових підприємств України:

1. Недостатність коштів для здійснення операційної діяльності внаслідок високого рівня дебіторської заборгованості підприємств. Наявність значної частки простроченої дебіторської заборгованості виступає причиною зниження власних кредитних можливостей підприємств. У свою чергу заморожування коштів у розрахунках приводить і до неможливості підприємств інвестувати частину чистих операційних доходів у короткострокові фінансові інвестиції, що могло б бути додатковим джерелом фінансування [4, с. 29].

2. Низька питома вага поточних фінансових інвестицій у загальній структурі оборотних активів свідчить про недостатній рівень вкладення підприємствами тимчасово вільних коштів у банківські депозити, короткострокові цінні папери та інші дохідні фінансові інструменти з метою формування ліквідних резервів та одержання доходів. Якщо в окремих періодах діяльності підприємств очікується тимчасовий надлишок грошових коштів, то слід прийняти рішення стосовно їх раціонального використання, зокрема вкладення в прибуткові інвестиції.

Висновки. Вивчення та аналіз літературних джерел і практичних розробок показує, що на даний час не існує єдиного обґрунтованого підходу до розв'язання проблем формування, використання та управління активами підприємств. Різноманіття методів і моделей управління активами не відображають можливі варіанти виробничих ситуацій і не завжди дозволяють використовувати готові рішення в діяльності підприємств. Все це спонукало сформулювати обґрунтування основних проблем управління оборотними активами на основі порівняння структури оборотних активів українських і російських промислових підприємств та визначення недосконалості структури і динаміки активів підприємств. Напрямок подальших досліджень має стати розробка практичних заходів щодо усунення проблем формування і використання оборотних активів підприємств з метою забезпечення платоспроможності, рентабельності та ліквідності підприємств з урахуванням змін економічних умов господарювання.

Джерела та література

1. Бабич Л.М. Формування оптимальної структури оборотних коштів підприємств / Л.М. Бабич // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 9–10. – С. 12–24.
2. Долгоруков Ю.А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості / Ю.А. Долгоруков, Н.І. Редіна // Фінанси України. – 2005. – № 11. – С. 103–110.
3. Железняк В.Ю. Структура активів як фактор забезпечення фінансової стійкості підприємств / В.Ю. Железняк // Економіка України. – 2006. – № 7. – С. 74–80.

4. Оденат А.А. Удосконалення методики аналізу оборотних коштів промислового підприємства / А.А. Оденат // Схід. – 2007. – № 4 (82). – С. 27–30
5. Промышленность России – 2009: Стат.сб. / ред. кол. И.С. Ульянов, В.В. Борисова, С.А. Гурова // Росстат. – М., 2009. – 381 с.
6. Статистичний щорічник України за 2005 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2005. – 592 с.
7. Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2006. – 560 с.
8. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2007. – 646 с.
9. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2008. – 664 с.
10. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2009. – 632с.

Прозор С.В.

УДК 336.774.3

МЕТОДИ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

1. Постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями.

Одним з важливих і приносячих найбільший дохід комерційному банку зі всіх активних операцій є кредитові. Різноманітність видів кредитних операцій зумовлює особливості і причини виникнення кредитного ризику. Нестабільний стан економіки, банківської системи, високий рівень банкрутств, недобросовісність позичальників, що отримали кредит, несприятлива кон'юнктура ринку приводять до того, що проблема мінімізації кредитного ризику стає найбільш актуальною у наші дні.

Тому особливе значення в діяльності банків має ефективне управління кредитними ресурсами. Перед комерційними банками України стоїть питання, що вимагає вирішення відносно розробки системи захисту від негативного наслідку процесу кредитування шляхом зменшення банківських ризиків зокрема кредитового.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких початі вирішення даної проблеми і на яких спирається автор.

Проблема оцінки кредитного ризику не залишилася непоміченою з боку економістів і учених, особливо зараз, коли в умовах нестабільної ринкової економіки комерційні банки сталкуються з неповерненням як довгострокових, середньострокових, так і короткострокових кредитів.

Під кредитним ризиком розуміють ризик неповернення позичальником у встановлений термін отриманого кредиту і нарахованих відсотків. Дискусійні питання відносно того з чієї ж причини виникає ризик, розділяє думки авторів. Автор Версаль Н.І.[1] вважає, що головна причина виникнення кредитного ризику залежить від неспроможності позичальника повернути кредит. Проте Вітлінський В.В. [3] стверджує, що в першу чергу відповідальним за неповернення кредиту стає безпосередньо працівник кредитного відділу, який некомпетентний в питаннях кредитування і видачі кредиту. Автор закладає в поняття некомпетентності працівника наступні негативні явища:

- поверхневий аналіз фінансового стану позичальника;
- недостатній (неадекватний) аналіз ризику по кредитній операції;
- недостатній економіко-юридичний контроль відносно документального оформлення позики;
- недостатній моніторинг за використанням кредиту;

На нашу думку, причина виникнення кредитного ризику відбувається під впливом двох сторін операції кредитування (банку і позичальника). Кожна із сторін операції вже несе в собі певну долю неповернення кредиту і відсотків по ньому, тобто кредитний ризик. Питання стоїть у тому, в якому саме пропорційному співвідношенні закладається ризик від кожної сторони.

Версаль Н.І.[1] приводить схему, що відображає в собі структуру кредитного ризику (див. мал. 1), в якій видно, що ризик неповернення позики і нарахованих відсотків може виникнути унаслідок нестійкого фінансового положення позичальника, або унаслідок проблем, що виникли в діяльності комерційного банку.

Для мінімізації кредитного ризику банк може використовувати різні методи. Одним з таких методів є оцінка кредитоспроможності позичальника.

Мороз А.М. [5] вважає, що основним критерієм оцінки кредитного ризику є кредитоспроможність позичальника. Вітлінський В.В. [4] для оцінки кредитоспроможності позичальника пропонує провести аналіз факторів і чисельного значення кредитного ризику. Проте ця методика досить складна у вживанні, оскільки для визначення вагових показників необхідна відповідна статистична інформація для розрахунків, пошук якої уповільнює процес оцінки. Мельник Г.Г. [2] пропонує спрощену методику визначення кредитоспроможності позичальника, яка не враховує складнощів розрахунків, властиві методиці Вітлінського В.В.. Автор використовує новий коефіцієнт зростання робочого капіталу, який сприяє стійкому розвитку комерційної структури.